

ELEKTRONIKUS FELÜGYELET ÉS DIGITALIZÁCIÓ A BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁSBAN

ELECTRONIC MONITORING AND DIGITALIZATION IN CRIMINAL ENFORCEMENT LAW

Nagy Anita* – Menyhért Enikő**

Abstract

The explosive development of information technology forces actors to innovate in all areas of life, and this is no different in the justice sector. How this affects the justice system, how it will transform the work of the actors, is a big question at the moment, several reforms have come to light at the international level as well. The present study cannot undertake to collect these ideas in a bouquet, its basic purpose is to map the extent to which digitization has influenced the operation of the prisons, and to highlight some thought-provoking factors about the channeling possibilities of artificial intelligence.

Keywords: artificial intelligence, criminal enforcement, court administration

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, büntetés- végrehajtás, bírósági ügyvitel

1. Bevezető

A számítástechnikában a XX. és a XXI. században bekövetkezett fejlődéseket az ipari forradalmakhoz hasonlóan emlegetjük ipari forradalomként, illetve digitális forradalomként.

Az e-ügyintézésben rejlő lehetőségeket a bíróságok a Digitális Bíróság Projekt keretein belül igyekeznek kiaknázni. A projekt célja az elektronikus kapcsolattartás bírósági eljárásokba történő bevezetése, valamint tértől és időtől független, gyorsabb, elektronikus ügyintézési szolgáltatások létrehozása, mindez a költséghatékonyság, valamint az adminisztratív terhek csökkentésének érdekében. A megvalósuló fejlesztések eredményeként az ügyfelek gyorsabban és kisebb költséggel intézhetik ügyeiket, a bíróságokon pedig csökkennek az adminisztratív terhek, azaz a munkavégzés hatékonyabbá válhat.

Fontos azonban kiemelni, hogy bár a projekt céljai a megfelelő körülmények mellett tényleg elérhetőek lennének és a társadalom javát szolgálnák, sajnos ezt az optimális állapotot a telekommunikációs eszközök bírósági eljárásba történő integrálása de facto még nem teljesen éri el és a gyakorlatban több hibával is rendelkezik, melyekre később ki is térünk.

Tehát a projekt célja átfogóan a bürokráciacsökkentés. De hogyan is kívánja ezt pontosan elérni? Három területet érintenek a projekt fejlesztései, melyek a következők:

---

* Prof. Dr. Nagy Anita, egyetemi tanár, Miskolci Egyetem ÁJK, Bűnügyi Tudományok Intézete, email cím: anita.nagy@uni-miskolc.hu.

** dr. Menyhért Enikő, a Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola hallgatója, email cím: menyhert.eniko@gmail.com.

- A bírósági határozatok közzétételének rendszere, mely megújul, azaz a döntések egy jól kereshető, egységes határozattárba kerülnek, amelynek segítségével mind a bírósági szervezet munkatársai mind pedig az állampolgárok sokkal könnyebben tudnak tájékozódni a bírósági határozatokról és azok tartalmáról.
- Megkezdődik a bírósági periratok elektronizálása, mely által mind a bírák, mind az ügyfelek E-akta formájában betekintheznek folyamatban lévő ügyeik irataiba.
- Kiegészül a közvetlen kapcsolat a bíróságok és az elektronikus formában elérhető közhiteles nyilvántartások között, ami egyaránt szolgálja az adminisztratív terhek csökkentését és az eljárások időszerűségét, az adatok védelmi szintjének megtartása mellett.

Ha a bíróságok eljárását tekintjük, már a bírósági szakasz kezdetén találkozhatunk a számítástechnikával, tekintettel arra, hogy az új büntetőeljárási törvény (2017. évi XC. törvény, a továbbiakban Be.) alapján már minden iratot kötelezően elektronikus formában kell átküldeni. Ez látszólag egy jó megoldást biztosít a papír felhasználásának csökkentésére, illetve az eljárás gyorsítására, viszont gyakran merülnek fel e tekintetben problémák, ugyanis az iratok iktatása után azok ugyanúgy kinyomtatásra kerülnek, illetve egyes iratok gyakran többször, vagy rendezetlenül kerülnek átküldésre. Ezekről eltekintve kétségtelen, hogy az eljárás gyorsabbá vált azáltal, hogy az iratok eljuttatása a bírósághoz már nem hosszadalmas folyamat, csupán egy számítógépes műveletet igényel.

Ennél is fontosabb azonban a technikai vívmányok alkalmazásának körében a büntetőeljárási törvény XX. fejezete, mely a telekommunikációs eszköz használatáról szól, ezáltal az ilyen körben leggyakrabban érvényesülő távmeghallgatás szabályait is magába foglalva. Ez a jogintézmény jelentős előrelépésként értékelhető a büntetőeljárás gyorsítása és egyszerűsítése szempontjából, ugyanis általa egyes eljárási cselekmények a vádlott/elítelt előállítása nélkül is elvégezhetőek, akár az ország két legtávolabbi pontja között is.

A Be. 120. § (1) alapján „az eljárási cselekményen történő jelenlétre e törvény alapján kötelezett vagy jogosult számára a jelenlét telekommunikációs eszköz útján is biztosítható”. A telekommunikációs eszköz útján biztosított jelenlét az eljárási cselekmény elvégzésének helyszíne és egy ügynevezett elkülönített helyszín (itt tartózkodik az a személy, akinek jelenlétének biztosítására az eszköz használata irányul) összekapcsolásával történik, amely megvalósulhat kép- és hangfelvétel, vagy folyamatos hangfelvétel biztosítása útján.

A Be. 120-126. §-ai az eddigi szabályozás kereteit kitérítve újraszabályozták az eljárási cselekmények telekommunikációs eszközök használatával történő lefolytatását, és mintegy alapvető eszközként határozták meg azokat, melyek nem kivételes körülmények között, hanem a bíróságok mindennapi ügymenetében kell, hogy megjelenjenek. Az új szabályozási megközelítésnek és megoldásnak az a célja, hogy különböző helyszínek között ne csak egyes kihallgatások és meghallgatások, hanem az eljárásban részt vevő személyek teljes körű jelenléte is biztosítható legyen.

A törvény által bevezetett intézményrendszer lényege, hogy a technikai eszköz az eljárás bármely szakaszában (tehát nem csupán a vádemelés után), a büntetőeljárásban részt vevő bármely személy vonatkozásában (nem csupán a terhelt és a tanú tekintetében), és bármely eljárási cselekmény egész tartamára nézve (nem csupán a kihallgatás vonatkozásában, illetve a kihallgatás tartamára) alkalmazható.¹

¹ BOGOTYÁN Róbert: Telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtásban, *Börtönügyi Szemle*, 2018/4. szám 15.o.

A telekommunikációs eszköz alkalmazását a bíróság hivatalból, de az eljárási cselekményen jelenlétre kötelezett, vagy jogosult indítványára is elrendelheti, ami ellen jogorvoslatnak helye nincs. A telekommunikációs eszköz használatának elrendelésére a törvény azt is meghatározza, mely esetekben mellőzhető, illetve mely esetekben kötelező a mellőzés. Ez utóbbi eset akkor áll fenn, ha az eszköz használatával elérni kívánt cél más módon is elérhető, vagy ha a sértett, a tanú, vagy a terhelt személyes megjelenése az eljárási cselekmény jellege, vagy annak eredményes elvégzése érdekében nélkülözhetetlen.

Tekintettel arra, hogy a telekommunikációs eszköz használata egy viszonylag új formája az eljárási cselekmény lebonyolításának, amely rendkívüli szervezettséget és fegyelmet igényel, így a jogalkotó fontosnak tartotta azon személyek körét pontosan és szűken meghatározni, akik az ilyen eljárási cselekményen az elkülönített helyszínen jelen lehetnek. Bár ezen személyek köre kifejezetten széles, mégis érvényre juttatja azt a célkitűzést, hogy az ilyen jellegű eljárási cselekmények ne teljes nyilvánosság előtt történjenek.

Minden esetben kötelező az elkülönített helyszínen a nyomozó hatóság tagja, az ügyész, az alügyész, az ügyészségi fogalmazó, a bíró, a bírósági titkár, a bírósági fogalmazó, vagy fogva tartott személy esetében a fogva tartást végrehajtó intézetnek a fogva tartott személy személyazonosságának megállapítására feljogosított dolgozója jelenléte (de ezek közül legalább egynek), értelemszerűen a személyazonosság igazolása, valamint az eljárási cselekmény lefolytatása céljából. A felsorolt személyeken kívül a technikai eszköz alkalmazása során az elkülönített helyszínen kizárólag az a személy, akinek a jelenlétét az eszköz útján biztosítják, az ilyen személy védője vagy segítője, fogva tartott személy esetén az őrzését ellátó személy, a szakértő, valamint az eszköz működését biztosító személyzet lehetnek jelen.

A telekommunikációs eszköz használata gyakorlati érvényesülésére a távmeghallgatás lehetőségét jelenti. Ennek a rendje alapjaiban annak az eljárási cselekménynek a rendje, amelyet adott esetben telekommunikációs eszköz segítségével végeznek el, viszont speciális szabályok is vonatkoznak rá az eszköz használatából adódóan.

A távmeghallgatás megkezdése előtt szükséges kapcsolatot létesíteni az eljárási cselekmény helyszíne és az elkülönített helyszín között. Ez egy egységes rendszer által történik, melyhez az eszközök a legtöbb bíróságon rendelkezésre állnak. A kapcsolatfelvétel megtörténte után az eljárási cselekményt végző (bíró, ügyész, nyomozó hatóság tagja) a Be. 124. § alapján az elkülönített helyen kötelezően jelen lévő személy közreműködésével megállapítja az elkülönített helyszín címét, illetve az ott jelen lévő személyek személyazonosságát és személyes adatait, tehát azonosítja a jelenlévőket, illetve ellenőrzi, hogy jogosulatlan személy nem tartózkodik a helyszínen. Ezt követően megállapítja az eljárási cselekmény helyszínén jelen lévő személyazonosságát is, ami után az eljárási cselekmény érdemi részére kerül sor.

A távmeghallgatás során a kapcsolat az eljárási cselekmény helyszíne és az elkülönített helyszín között rendszerint videokamerák, mikrofonok és hangszóróval ellátott képernyők által kerül biztosításra.

Jelenleg a Miskolci Törvényszék négy darab ilyen felszereltségű helyiséggel rendelkezik. Az említett kamerák közül rendszerint egy az egész belső tér átlátására, egy az eljárási cselekményt végzőre (a Törvényszék esetében a bírói emelvény) irányul, illetve külön kamera áll rendelkezésre az iratok bemutatására is. Külön mikrofon helyezkedik el minden potenciális eljárási szereplő előtt is, így a vádlottak és a tanúk kihallgatására szolgáló helyen a bírói emelvény előtt, valamint a bíró, az ügyész és a védő előtt is.

Mindezek mellett egy „legalább hangkapcsolatot biztosító elektronikus út” is alkalmazásra kerülhet. Ez alatt a gyakorlatban legtöbbször a mobiltelefont kell érteni, az alkalmazásnak pedig

akkor van helye, ha az eljárási cselekményben a telekommunikációs eszköz útján a terhelt jelenléte kerül biztosításra, védője azonban nem tartózkodik vele egy helyszínen, azaz ezen eszköz által biztosított tanácskozási lehetőségük. Bár kifejezetten effektív egy távmeghallgató szoba alkalmazása, mégis különböző problémák merülhetnek fel alkalmazási körében:

- Alapvetően, mint minden elektronikai rendszer, a távmeghallgató szobák számítógépei, kamerái és egyéb eszközei is ki vannak téve azoknak a veszélyeknek, amelyeknek bármelyik elektronikai rendszer. Problémát okozhat ilyen körben az áramkimaradás, a hálózati problémák, de akár a gépek meghibásodása is.
- További problémát jelenthet, hogy bár az országban már viszonylag sok helyen kialakításra kerültek a telekommunikációs eszköz használatával elvégzett eljárási cselekmények feltételei, a távmeghallgatásra alkalmas termék nem túl nagy száma mégsem biztosít kellő garanciát. Az ilyen tárgyalótermeket ugyanis előre, fix időintervallumra le kell foglalni és bár igaz, hogy a bírók és titkárok kellő tapasztalattal rendelkeznek annak eldöntésében, hogy egy-egy eljárási cselekmény mennyi időt fog igénybe venni, a tárgyalások ezen aspektusa mégis hordoz magában némi kiszámíthatatlanságot (gondolva itt a különféle bizonyítási cselekményekre, különösképpen a tanúvallomásokra, amelyek időtartama nem mindig határozható meg előre egyértelműen).

Fontos speciális szabályok még a telekommunikációs eszközök használata esetén a jegyzőkönyvezésre vonatkozó rendelkezések, melyek a Be. 125. §-ában találhatók.

Eszerint a jegyzőkönyvben annak általános tartalmán felül rögzíteni kell a telekommunikációs eszköz használatának tényét és módját, annak a személynek a megjelölését, akinek a jelenlétét telekommunikációs eszköz útján biztosították, az elkülönített helyszín címét, illetve az ott tartózkodók nevét és azt, hogy milyen minőségben vettek részt az eljárási cselekményen. Emellett a törvény az eszköz használata által létrejött felvétel kötelező rögzítését is előírja (erről a rendszer maga is tájékoztatja az eljárási cselekményt végzőt a kapcsolat létrehozása előtt). Ennek ellenére a személyes adatok védelme egy ilyen eljárási cselekménynél is maradéktalanul érvényesül, tekintve hogy a törvény különleges bánásmódot igénylő személy esetén lehetőséget enged az eljáró bírónak, ügyésznek, vagy nyomozó hatóságnak, hogy az ilyen személy személyazonosságának megállapítására alkalmas tulajdonságait technikai eszközzel történő torzítását rendelje el.

2. Telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtásban

A technikai eszköz alkalmazása esetén az eljárási cselekmény valójában két helyszínen, az eljárási cselekmény kitűzött vagy hatóság által meghatározott helyszínén, és a távmeghallgatás alkalmazásával közvetlenül érintett személy tartózkodási helyeként szolgáló más helyiségben, illetve helyszínen zajlik.

A zártcélú távközlő hálózat útján történő tárgyalás tartásának lehetőségét hazánkban első ízben a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosítása kapcsán született 2002. évi I. törvény 146. §-a iktatta be a Be. 2003. július 01. napjától hatályba lépett szabályai közé. Ezt követően hazánkban is lehetségessé vált a tárgyalás zártcélú távközlő hálózat útján történő megtartása, mely jogintézmény bevezetését elsődlegesen a tanúvédelem, illetve a tanú kímélete, és az áldozatvédelem előtérbe kerülése indokolta, ugyanakkor jelentős szerepe volt benne a

határokon átívelő bűnözés elleni harcnak, és a nemzetközi szabályozás alakulásának, valamint az eljárás lehető leggyorsabb és biztonságosabb lebonyolításához fűződő érdekeknek.

Az új eljárás alkalmazása érdekében a bíróság vagy egyéb szerv, illetve a büntetés-végrehajtási intézet (továbbiakban: bv. intézet) elkülönített helyiséget biztosít az elektronikus hírközlő hálózat útján történő meghallgatás lefolytatásához. Ebben az elkülönített helyiségben a mozgóképet és a hangot egyidejűleg továbbító berendezést (a továbbiakban: kamera) úgy kell elhelyezni, hogy a továbbított felvételen egyszerre látható legyen az elkülönített helyiségben tartózkodó valamennyi személy.

A tárgyalás, a személyes meghallgatás vagy a szemle kitűzött helyszínén (a továbbiakban együtt: tárgyalás kitűzött helyszíne) önálló közvetítő készülék biztosítja, hogy a jelen lévő bíró, illetve bírósági titkár, valamint a tárgyalás kitűzött helyszínén tartózkodó eljárásban részt vevők követhessék az elkülönített helyiségben történeteket. A kamera látószögét úgy kell beállítani, hogy az elkülönített helyiség minden pontja látszon a tárgyalás kitűzött helyszínén jelen lévő, a tárgyalást vezető elnök (bíró), illetve a személyes meghallgatást vagy a szemlét lefolytató elnök (bíró) vagy a bírósági titkár (a továbbiakban együtt: a tárgyalás kitűzött helyszínén jelen lévő bíró, illetve bírósági titkár) számára. A kamerát mozgatni és a látószögét változtatni a meghallgatás során nem lehet. A kép és a hang egyidejű továbbítása során folyamatosan fel kell tüntetni a közvetítés pontos idejét. Ezen feltételeknek kell teljesülnie a tárgyalás kitűzött helyszínén is, ahol a dokumentum képét továbbító önálló kamera is alkalmazható.²

A jogszabály meghatározza azon személyek körét, akik egy ilyen tárgyalás során jelenhetnek. Ennek értelmében telekommunikációs eszköz használata esetén az elkülönített helyszínen kizárólag a következő személyek lehetnek jelen: az a személy, akinek a jelenlétét a telekommunikációs eszköz útján biztosítják, az előző pontban meghatározott személy védője vagy segítője, a nyomozó hatóság tagja, az ügyész, az alügyész, az ügyészségi fogalmazó, a bíró, a bírósági titkár, a bírósági fogalmazó, fogva tartott személy esetében a fogva tartást végrehajtó intézetnek a fogva tartott személy személyazonosságának megállapítására feljogosított dolgozója, fogva tartott személy esetében az őrzését ellátó személy, a szakértő, a telekommunikációs eszköz működését biztosító személyzet.

3. Nemzetközi kitekintés

2017-ben kb. 4000 videokonferencia meghallgatás történt Ausztria-szerte, melyből kb. 12% külföldi bíróságokkal zajlott. Tapasztalataik és a visszajelzések a rendszerrel kapcsolatban nagyok pozitívak. A videokonferencia-technika alkalmazási területének kiterjesztése bírósági meghallgatásokra (például tanácsadásra) mérlegelés tárgyát képezi, figyelembe véve a jogalkotási és infrastrukturális feltételeket.

A Szlovák Köztársaság büntetés-végrehajtási intézeteiben a videokonferenciát az Operatív Program Integrált Infrastruktúra (a továbbiakban: OPII Projekt) kereteiben vezették be a szlovák Igazságügyi Minisztériumban. Tájékoztatásuk értelmében a videokonferenciára használt eszközök csupán kölcsönöztek, nem képezik a büntetés-végrehajtási rendszer

² BOGOTYÁN Róbert: Telekommunikációs eszközök alkalmazása a büntetés-végrehajtásban. *Börtönügyi Szemle* 2018/4. szám, 17.o.

tulajdonát.³ A bv. intézeteknél a videokonferenciát használják megbeszélésre és konzultációra bv. intézetek között, illetve elítéltek meghallgatására a szlovák vagy nemzetközi bíróságok által. A rendszer előnyét elsősorban a költség- és időmegtakarításban látják. A videokonferencia használatát a 2012.évi C. törvény, azaz Büntető Törvénykönyv szabályozza, melynek lényege az alábbiakban foglalható össze: Ha a tolmács fizikai jelenléte nem szükséges a tisztességes eljárás biztosításához, és nincs biztosítva tolmács azon a nyelven, amelyen a személy (a vádlott, jogi képviselője, gyanúsítottja, áldozatai, érintetteje, tanúja) kellően tud kommunikálni, a tolmácsolás létrejöhet olyan műszaki eszközök segítségével, melyek hang és kép átvitelére képesek. Azt a vádlottat, aki a tanúvédelemről szóló külön rendelet alapján védett és támogatott, hang- és képátvitelre szánt műszaki eszközök segítségével is meghallgatható. Az a vádlott, akit a különleges szabály szerint védenek és támogatnak, és a bíróság előtt tartott eljárásban való jelenlétével veszélyeztetnék az életét vagy az egészségét, illetve közeli hozzátartozója életét vagy egészségét, technikai eszközök segítségével is meg lehet hallgatni, mely képes hang- és képátvitelre. Olyan tanú, akit életkorából, betegségéből, testi vagy szellemi fogyatékoságából vagy más komoly okból nem hallgathat meg a bíróság, meghallgatható olyan technikai eszközökkel, melyek képesek hang- és képátvitelre. A tanú meghallgatása (kihallgatása) előtt a bűnüldöző hatóság és a bíróság intézkedéseket hoz a tanúvédelem kapcsán (a megjelenés és a tanúhangváltozás megváltoztatására, vagy lehetőség van hang- és képátvitel technikai eszközökkel történő meghallgatásra is). A bv. intézeteknek nem áll rendelkezésére adat arról, hogy ez idáig hány alkalommal vették igénybe ezt a rendszert.

Csehországban 2013 óta az Európai Gazdasági Térség Norvég Alapja finanszíroz egy projektet, mely számos bv. intézet újjászervezésére és a büntetés-végrehajtás területein dolgozó személyek képzésére irányul. Továbbá folyamatos törekvéseket tesznek arra, hogy növeljék az igazságszolgáltatás hatékonyságát.⁴

Angliában és Walesben két évtizeddel ezelőtt, a Crime and Disorder Act nevezetű 1998-as törvény hatására megjelentek a videokonferenciák a tárgyalótermekben.⁵ A 2016- 2017 közötti időszakban az Egyesült Királyságban összesen 137 000 esetben éltek a távtárgyalás lehetőségével, és 500 olyan bíróság van, amely rendelkezik megfelelő technikai felszereléssel.⁶ A bv. intézeteken kívül a távtárgyalás rendszerét kiterjesztették néhány „civil-tárgyalásra” is, pl. adóügyekkel kapcsolatos bírósági ügyek tárgyalására.⁷ A távtárgyalások ilyen módszerrel történő végrehajtásának előnyeit szemléltetve, különböző logikai szempontokat vonultattak fel. Legfőbb motívumként említik, hogy ezzel a módszerrel a tárgyalások kevesebb idővesztéssel járnak, ami az igazságszolgáltatás eredményességét javítja. A bíróság a videokonferencia rendszer használatával ki tudja iktatni azt a várakozási időt, amit egy fogvatartott szállítása során nem tudna elkerülni a különböző biztonsági procedúrák betartása miatt.⁸ Továbbá, ha egy

³ Veronika TÓTHOVÁ: Komparatívne zhodnotenie právnej úpravy de lege lata alternatívnych trestov v Slovenskej republike v porovnaní s krajinami Holandsko a Francúzsko. In *Štát a právo*. [online]. 2020/2-3., 216-240. <https://doi.org/10.24040/sap.2020.7.2-3.216-240>.

⁴ BOGOTYÁN i.m. 19. o.

⁵ SCHÄFFNER, C., KREDENS, K., & FOWLER, Y. (eds.): *Interpreting in a Changing Landscape: Selected Papers from Critical Link 6* (Vol. 109). John Benjamins Publishing, 2013.

⁶ BOWCOTT, O.: Videolinks in court trials undermine justice system, says report. 2017. Online: <https://www.theguardian.com/law/2017/oct/23/videolinks-in-court-trials-undermine-justice-systems-says-report> (letöltés ideje: 2022.10.01.).

⁷ HM Courts & Tribunals Service, Ministry of Justice. (2018). Video hearing pilot launched. Online: <https://www.gov.uk/government/news/video-hearing-pilot-launched>. (letöltés ideje: 2022.10.01.)

⁸ FOWLER, Y.: Interpreting into the ether: interpreting for prison/court video link hearings. In *Proceedings of the Critical Link 5 conference*, Sydney, 11-15/04/2007.

elíteltet egy másik városból szállítanak tárgyalásra, az szintén csak időt vesz el a bíróságtól. Ha a vádlottakra és a tanúkra nem kell hosszasan várni, hogy megérkezzenek a tárgyalásra, illetve nem kell őket akár több napig elhúzódó procedúrának kitenni, vagy várakoztatni őket a tárgyalás során, akkor az a bíróság hatékonyságát növeli. A rendszer jól kidolgozott működési rendben dolgozik, ha több vádlott kerül kihallgatásra, két különböző intézményből, akkor egy megosztott képernyőn lehet látni mindkét felet.⁹ Egy újabb pontként kiemelték, hogy távmeghallgatással szeretnék a közmegelegedést növelni az igazságszolgáltatási rendszer felé, anélkül, hogy ez sértse a vádlottak vagy az elítéltek jogait.¹⁰ Ugyanis a zártcélú távközlő hálózatok használatával megszűnnek a vádlott vagy az elítélt szállításával kapcsolatos biztonsági kockázatok, illetve az egész rendszer költséghatékonyabbá válik. Ez nem csupán a rendvédelmi szervek munkáját könnyíti meg nagymértékben, hanem az elítéltet is megkíméli azoktól a biztonsági procedúráktól és utazástól, amin át kellene esnie, ha személyesen jelenne meg a bíróságon. Továbbá, a kutatások szerint az elítéltek nagy százaléka preferálja ezt a módszert, ugyanis kevesebb stresszel jár számukra, nem veszi el az egész napjukat, így részt tudnak venni a rehabilitációs és reintegrációs foglalkozásaikban.¹¹

Az Egyesült Államokban is használnak zártcélú távközlő hálózati rendszert azzal a hangsúlyozott feltétellel, hogy a résztvevő feleknek szükséges biztosítani minden alkotmányos jogot. A cél elsősorban itt is az, hogy a szállítással együtt járó költségeket csökkentsék, így a bíróságoktól távol eső, vidéki, esetleg szándékosan elszigetelt, a sűrűn lakott vagy infrastruktúrával jobban ellátott területektől stratégiai megfontolások miatt távolabb eső földrajzi körülmények között lévő bv. intézetekben alkalmaznak leginkább távtárgyalást. Kiváltképp hasznos ez azokban az esetekben, amikor esetleg tolmácsra vagy olyan szakértőre van szükség, aki nem érhető el közvetlenül az adott helyszínen. Különösen gyakori a távtárgyalás azokban az esetekben, amikor a sértett vagy a tanú kiskorú.¹² Ilyenkor a személyes jelenlét keltette stressz csökkenthető a technikai eszköz használatával. Olyan esetekben is alkalmaznak távtárgyalást, amikor a fogvatartottat tanúként hallgatják meg, vagy a saját ítéletét követően szükséges ismét megjelennie a bíróság előtt. A zártcélú távközlő hálózatok Ausztráliában is működnek, ahol a költséghatékonyság az egyik fő szempont, ugyanis a kontinensnyi nagyságú országot jellemző, Európai szemmel szinte elképzelhetetlen távolságok miatt a fogvatartottak szállítása különösen időigényes, illetve költséges a szükséges biztonsági eljárások miatt.¹³ Az ausztrál bv. intézetekben kiemelt figyelmet fordítanak a fogvatartottak megfelelő felkészítésére (technikai és kommunikációs szempontok mentén), a megfelelő technikai felszerelések beszerzésére (az esetleges hang- és képhibák elkerülése érdekében), a megfelelően hangszigetelt távtárgyalási helyiségek kialakítására, valamint arra, hogy a fogvatartottak hozzáférjenek a távtárgyaláshoz megfelelő ruházathoz.¹⁴

⁹ FOWLER i.m.

¹⁰ FOWLER i.m.

¹¹ GIBBS, P.: Defendants on video- conveyor belt justice or a revolution in access? Online: https://www.barrowcadbury.org.uk/wp-content/uploads/2017/10/TJ_Disconnected.pdf (letöltés ideje: 2022.10.01.).

¹² FALLER, K. C. & VANDERVORT, F.: What works in child welfare. Online: <https://cacnc.org/wpcontent/uploads/2016/06/Powerpoint-on-protecting-child-witnesses-in-court-mental-healthissues-and-legal-provisions.pdf> (letöltés ideje: 2022.10.01.)

¹³ BRETT, A., & BLUMBERG, L. Video-linked court liaison services: forging new frontiers in psychiatry in Western Australia. *Australasian Psychiatry*, 2006/1. szám, 53-56. o.

¹⁴ RYAN, P., EVERS, M.: Exploring eCourt innovations in New South Wales civil courts. *Journal of Civil Litigation and Practice*, 2016/1., 65-76., <https://opus.lib.uts.edu.au/handle/10453/43413>.

A modern videókommunikációs technológiát az országban először az Egri Törvényszék épületében építették ki, majd 2018. május 24-én szimulált tárgyaláson mutatták be. A következő napon megtörtént a távmeghallgatási rendszer első éles használata, melyet egy feltételes szabadságra bocsátás tárgyában indult büntetés-végrehajtási ügyben alkalmaztak. A büntetés-végrehajtási bíró (a továbbiakban: bv. bíró) a Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézettel kialakított kép- és hangkapcsolat létesítését követően hallgatta meg a bv. intézetben tartózkodó elítéltet. A meghallgatás tökéletes kép- és hangminőségben zajlott le. Az első éles tárgyalásokat követően a bevont fogvatartottak nyilatkozata alapján elmondható, hogy a távtárgyalással, távmeghallgatással összefüggésben pszichés szempontból negatív tapasztalataik nem voltak, a kamera jelenléte szorongást, frusztrációt nem okozott. A Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben teszt került lebonyolításra a kialakított távmeghallgató rendszeren.¹⁵

A teszt során végrehajtott konferencia beszélgetés keretében az Egri Törvényszék két tárgyalóterme és a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet III. objektumában (Budapest X. kerületében) berendezett távmeghallgató helyiség között került kialakításra a kapcsolat. A jelenlévők a tesztet sikeresnek nyilvánították. A megvalósult fejlesztés egyrészt a távmeghallgatási rendszer jó minőségű működését, másrészt az eszközsám későbbi bővítésének lehetőségét, és nem utolsósorban az informatikai rendszerhez kapcsolódó tevékenységek alap infrastruktúráját biztosítja. A megvalósítást követően több alkalommal hajtottak végre szoftverfrissítést, valamint ún. terheléses tesztet is tartottak, amelynek folyamán valamennyi bv. intézet egyszerre jelentkezett be a rendszerbe. A tesztelés teljes körűen sikeres volt.¹⁶

4. Elektronikus eszközök szerepe a bv. szervezet biztonsági rendszerében

Mindenekelőtt rögzíteni szükséges, hogy mit is értünk a bv. szervezet biztonsági rendszerén, amely kérdésre a büntetés-végrehajtási szervezet Biztonsági Szabályzatáról szóló 72/2020. (XII. 23.) BVOP utasítás (a továbbiakban: Biztonsági Szabályzat) adja meg a választ. Eszerint a bv. szervezet biztonsági rendszere azon szabályok, valamint tárgyi, személyi és szervezeti elemek összessége, amely biztosítja a bv. szervezet jogszabályokban meghatározott feladatainak biztonságos körülmények közötti ellátását.¹⁷

A biztonsági rendszerrel szemben támasztott tartalmi követelmény szempontjából a fogvatartás biztonságának fogalmát kell kiemelni, mely szerint a fogvatartás biztonsága olyan állapot fenntartását jelenti, amelynél a bv. intézetben, illetve a büntetés-végrehajtási feladat teljesítése miatt a bv. intézet területén kívül tartózkodó személyek élete, testi épsége, szabadsága, a büntetés-végrehajtásanyagi javainak sértetlensége, valamint a büntetés-végrehajtási feladatok zavartalan ellátása a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően biztosított.¹⁸ Azaz, amikor a bv. szervezet, illetve az egyes szervek biztonságos állapotáról beszélünk, alapvetően a személybiztonságot (élet, testi épség, személyes szabadság) a vagyonbiztonságot (a büntetés-végrehajtás anyagi javainak összessége), valamint a büntetés-végrehajtási feladatok zavartalan végrehajtását (fogvatartottak őrzése, felügyelete, ellenőrzése,

¹⁵ BOGOTYÁN i.m. 22. o.

¹⁶ BOGOTYÁN i.m. 24. o.

¹⁷ Biztonsági Szabályzat 3. pont

¹⁸ a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 2. § 4. pont

bv. objektumok őrzése, védelme, stb.) kell a biztonsági rendszernek folyamatosan szavatolnia. Amennyiben ezek a biztonságos körülmények nem a szükséges mértékben biztosítottak, akkor azt tapasztaljuk, hogy egyre több rendkívüli esemény következik be. A biztonsági események száma, valamint súlyossága az egyik leghitelesebb mércéje a biztonsági rendszer megfelelő, illetve nem megfelelő működésének.¹⁹ Ezekre is figyelemmel a bv. szervnek olyan biztonsági rendszert kell tehát kialakítania, amely folyamatosan biztosítja:

- a) a fogvatartottak őrzését, felügyeletét, ellenőrzését,
- b) a bv. szerv őrzését, védelmét,
- c) a személyi állomány tagjainak és a bv. szerv területén tartózkodók életének, testi épségének megóvását,
- d) a jogszabályban meghatározott feladatok biztonságos körülmények közötti ellátását.²⁰

A technikai eszközöknek komoly szerepe van a büntetés-végrehajtási feladatok ellátásában, a biztonsági rendszer kapcsán pedig kijelenthető, hogy az egyszerűen nem létezne nélkülük.²¹ A bv. szerv biztonsági berendezéseit, továbbá technikai eszközeit a Biztonsági Szabályzat sorolja fel, amelyek a következők:

- védelmi építmények, őrhelyek és azok technikai berendezései,
- jelző, riasztó technikai eszközök és rendszerek,
- elektronikus megfigyelési eszközök,
- bástyafal,
- biztonsági kerítés,
- nyomsáv,
- biztonsági ajtók, záruk, zárrendszerek, kulcskezelés,
- biztonsági rács, jelzőrács,
- kilátásgátló,
- műszaki akadály,
- világítástechnikai berendezések, áramfejlesztő,
- különleges gépjárművek és egyéb járművek,
- hírösszeköttetést biztosító berendezések,
- mágneskártya használat,
- vezeték nélküli személyi riasztó rendszer,
- fémkereső, csomagvizsgáló berendezések.²²

Hangsúlyozandó azonban, hogy a technika nem mindenható, így amennyiben nem a megfelelő mennyiségben, minőségben van jelen, esetlegesen szakmailag nem megfelelően alkalmazzák, akár negatív hatással is lehet a feladatellátásra. Példaként említhető a túlzott mennyiségű kamera alkalmazása, avagy a kezelhetetlenül magas, téves riasztást adó mozgásérzékelő. Ezen felül azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a technikai eszközök nem képesek intézkedni, arra csak a szakszerűen kiképzett, megfelelő létszámban jelenlévő személyi állomány lehet képes.²³

¹⁹ SZTODOLA Tibor: Mit vár a biztonság a reintegrációs tisztektől? *Börtönügyi Szemle* 2017/1. szám 89. o.

²⁰ Biztonsági Szabályzat 4. pont

²¹ Bv. Biztonsági ismeretek 2020., Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest 2020. 3. o. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/BV-biztonsag_RSZervezo_2020.pdf (letöltés ideje: 2022.10.13.)

²² Biztonsági Szabályzat 292. pont.

²³ Bv. Biztonsági ismeretek 2020., Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest 2020. 4. o. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/BV-biztonsag_RSZervezo_2020.pdf (letöltés ideje: 2022.10.13.)

Külön kiemelnék az elektronikus távfelügyeleti eszköz jelentőségét, mely egy olyan – viszonylagosan új – biztonsági intézkedés, amelynek alkalmazásával a bv. intézetet azok az elítéltek is elhagyhatják, akik ezen eszköz nélkül – a biztonsági kockázatra tekintettel – ezt nagy valószínűséggel nem, vagy pedig csupán őrzéssel, felügyelettel tehetnék meg. Emellett a rendszer alkalmas az elítélt bv. intézeten kívüli mozgásának és tartózkodási helyének technikai rendszer általi nyomon követésére.

Az elektronikus távfelügyeleti rendszerben működtetett technikai eszköz nem kizárólag biztonsági intézkedésként, hanem a reintegrációs őrizet céljából az intézkedés alá vont elítélt bv. intézeten kívüli földrajzi helyzetének meghatározására, továbbá a részére előírt magatartási szabályok megtartásának ellenőrzésére is alkalmazható.²⁴ A jogintézményről a következő fejezetben szólnunk részletesebben.

5. A reintegrációs őrizet magyarországi és európai fejlődési irányai

Az elektronikus nyomkövető rendszer az 1960-as évek közepén *Robert Schwitzgebel*, a Harvard Egyetem pszichológusának ötletéből született, aki úgy érezte, hogy megoldása humánus és költséghatékony alternatívája lehet a bebörtönzés intézményének.

A „Dr. Schwitzgebel Machine” – ahogy nevezték az eszközt – 1969-ben került szabadalmi oltalom alá, de tényleges gyakorlati alkalmazása az 1980-as évek elején kezdődött az Amerikai Egyesült Államokban.

A rendszer működése azon az elven alapult, hogy azok a bűnelkövetők, akik bizonyos feltételeknek megfeleltek, és vállalták, hogy a nap 24 órájában hajlandók egy rájuk rögzített jeladó eszközt, peracet (elterjedt angol neveken: „tag”, „bracelet”, „wristlet”, „anklet”) magukon viselni, büntetésüket otthon tölthették. Emellett ahhoz is hozzá kellett járulniuk, hogy lakásukban – az első időkben vezetékes telefonvonalat használó, valamint a helyi energiaellátásra kapcsolt – jeltovábbító eszköz (angol nevén „HMD” – *Home Monitoring Device*) kerüljön telepítésre.

5.1. Az elektronikus nyomkövető rendszer a magyarországi büntetés-végrehajtásban

Az Országgyűlés 2014. november 18-i ülésén elfogadta a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényt és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2014. évi LXXII. törvényt, amely 2015. április 1-jei hatállyal a reintegrációs őrizet intézményéről rendelkezett.

Az intézmény lényege abban foglalható össze, hogy az az idő, amíg elítéltek reintegrációs őrizetben vannak, a szabadságvesztésbe beleszámít, és ha korlátozottan is, de visszanyerik az elítéltek a szabadságukat, mivel a tényleges mozgási szabadság és a tartózkodási hely szabad megválasztásának jogának korlátozása az őrizet során végig fennmarad.

---

²⁴ KOCSIS Zsolt (szerk.): *Büntetés-végrehajtási biztonsági ismeretek*, Büntetés-végrehajtási Szervezet Oktatási, Továbbképzési és Rehabilitációs Központja, Pilisszentkereszt, 2019. 142.

Az elektronikus távfelügyeleti eszköz fogalmát – amellyel a reintegrációs őrizet végrehajtása történik- a Bv. Kódex²⁵ az alábbiak szerint határozza meg: „az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogva tartott mozgását nyomon követő technikai eszköz.”²⁶

A reintegrációs őrizet tehát olyan elektronikus távfelügyeleti eszközön keresztül valósul meg, amely folyamatosan biztosítja, hogy amennyiben a kijelölt tartózkodási helyet és mozgási területet az elítélt elhagyja, akkor riasztás formájában azonnal a hatóságok tudomására jusson.

A Bv. Kódex 187/A. § (3) bekezdése szerint: „A reintegrációs őrizet az elítélt szabadságának teljes elvonását megszünteti, de mozgási szabadságát és a tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozza.”

Európában a reintegrációs őrizet elnevezése Electronic Monitoring (EM) és Európában kétféle modell létezik az alkalmazására vonatkozóan, az ún. frontdoor és backdoor modell.

A kettő közötti lényegi különbség, hogy míg a *frontdoor modellnél az elítélt a büntetés-végrehajtási intézetbe be sem kerül, addig a backdoor modellnél: az elítélt büntetés-végrehajtási intézetből történő korábbi kiengedésére kerül sor lábbilincs alkalmazásával.*

Kerecsi Klára szerint az elektronikus felügyelet a szabadságelvonással szembeni alternatív szankció, de nem tekinthető közösségi szankciónak, mert hiányzik a büntető igazságszolgáltatás valamely szereplőjével és a közösséggel való aktív kapcsolat.²⁷

Bogotyán Róbert²⁸ hangsúlyozza, hogy a reintegrációs őrizet olyan alternatív büntetés-végrehajtási forma, amely nem a büntetéshez kötődő speciális és generális prevenciók céljait, mint inkább az elítélt sikeres társadalmi visszailleszkedését, ezen keresztül a visszaesési ráta csökkenését, tehát végeredményben a büntetés-végrehajtás céljának elérését tartja szem előtt.²⁹

Schmehl János pedig azt emeli ki, hogy a társadalmi visszailleszkedés itt lépcsőzetesen valósul meg, a teljes szabadságelvonás és a felelős, önálló életvezetés közé belép egy, az állami szervek által felügyelt életszakasz. Ebben az időszakban az elítélt biztosíthatja önálló megélhetését, munkát kereshet és vállalhat, újjáalakíthatja, illetve erősítheti családi, társadalmi kapcsolatait. Tevékenységét elektronikus távfelügyeleti eszközökkel követik nyomon.³⁰

5.2.Európai kitekintés

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának Rec (2014) 4. számú ajánlása részletesen rögzíti az Electronic Monitoring célját,³¹ s annak érdekében, hogy támogassa ezen alternatív szankció szélesebb körű alkalmazását, illetve hogy a tagállamok a szabadságvesztés büntetést mintegy ultima ratio jelleggel alkalmazzák, felsorolja az alkalmazási lehetőségét a büntetőeljárás során. Így:

- a büntetőeljárás tárgyalás előtti szakaszában;
- a börtönbüntetés felfüggesztésének vagy végrehajtásának feltételeként;
- a kiszabott büntetés vagy intézkedés végrehajtás felügyeletének önálló módjaként;

²⁵ 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (a továbbiakban Bv. Kódex).

²⁶ Bv. Kódex 3. § 5. pont

²⁷ KERECSI Klára: Az alternatív szankciók helye és szerepe a büntetőjog szankciórendszerében. In: IRK Ferenc (szerk.): *Kriminológiai Tanulmányok* 39. OKRI, Budapest, 2002, 117. o.

²⁸ BOGOTYÁN Róbert: A zsúfoltság csökkentésének útjai a börtönépítésen túl. *Börtönügyi Szemle*, 2015/1., 35.o.

²⁹ Uo. 36. o.

³⁰ SCHMEHL János: Az új szabályozás főbb szakmai elemei és üzenetei. *Börtönügyi Szemle*, 2013/4., 21. o.

³¹ Recommendation [Rec(2014) 4] of the Committee of Ministers to member States on electronic monitoring, II. Definitions „Electronic monitoring”

- más próbaidős beavatkozásokkal együtt;
- börtönben tartózkodó elítéltek szabadulását megelőzően;
- feltételes szabadlábra helyezés keretében;
- bizonyos típusú elkövetők börtönből történő kiengedését követő intenzív irányítása és felügyeleti intézkedéseként;
- a bűnelkövetők börtönbeli, vagy nyitott börtönök határain belüli belső mozgás ellenőrzésére;
- egyes gyanúsítottak vagy elkövetőkkel szemben konkrét bűncselekmények áldozatainak védelmére.

Az ajánlás kiemeli, hogy az elektronikus felügyelet technológiáját csak jól szabályozott és arányos módon lehet alkalmazni, és ennek érdekében szabályozási korlátokat, illetve etikai és szakmai szabályokat szükséges megfogalmazni a részes tagállamok számára.³² Az ajánlás deklarálja az electronic monitoring fogalmát, miszerint: „Az 'elektronikus felügyelet' egy olyan általános kifejezés, amely a büntetőeljáráshoz részt vevő személyek helyzetének, mozgásának és meghatározott magatartásának megfigyelésére utal. Az elektronikus megfigyelés jelenlegi formái rádióhullámú, biometrikus vagy műholdas nyomkövető technológián alapulnak. Ezek általában egy, a személyre felhelyezett eszközt jelentenek, melyet távolról felügyelnek.”

Az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságának feltétele

Az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságának feltétele, hogy a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölt ingatlan rendelkezzen:

1. elektromos hálózattal és folyamatos tápellátással,
2. valamint az elektronikus távfelügyeleti eszközök adatforgalmazásához szükséges hálózati lefedettséggel és
3. jelerősséggel.³³

A reintegrációs őrizet végrehajtása során meghatározott feladatokhoz kapcsolódó elektronikus távfelügyeleti eszközöket és távfelügyeleti infrastruktúrát (a továbbiakban: elektronikus távfelügyeleti rendszer) a rendőrség biztosítja, de az elektronikus távfelügyeleti eszközt a bv. intézet személyi állományi tagja helyezi fel az elítéltre.

Technikailag az electronic monitoring alkalmazásánál mindenképpen szükség van – mint ahogy azt Szabó Ferenc az elektronikus monitoring rendészeti alkalmazása³⁴ során kifejti –:

1. egy lábpercre, mely praktikus okokból a boka felett van
2. közvetítő eszközre (HMD).³⁵

Az EM további technikai feltételeiről részletesen olvashatunk Szabó Ferenc³⁶ „Az elektronikus monitoring (EM) rendészeti alkalmazási lehetőségeiről” című cikkében, mely szerint az alábbi lehetőségekkel is lehet élni az eszközre vonatkozóan:

1. *Remote Alcohol Monitoring*: A megfigyelt lakásán telepített HMD-eszköz egy olyan kiegészítő alkalmazással van ellátva, amely egy véletlenszerű (random) telefonhívás

³² A szabályozás korlátok közé szorítása annak érdekében elengedhetetlen, hogy a megfigyelés alatt álló személy, illetve harmadik személy magán- és családi életét érő lehetséges negatív hatásokat csökkentsék.

³³ 10/2015. (III. 30.) BM rendelet, 4. §

³⁴ SZABÓ Ferenc: Az elektronikus monitoring (EM) rendészeti alkalmazási lehetőségeiről. http://www.shp.hu/hpc/userfiles/riaszto/em_cikk.pdf (letöltés ideje: 2015.09.09.)

³⁵ Jeltovábbító eszköz (Home Monitoring Device).

³⁶ SZABÓ i.m.

és beszélgetés keretében képes mérni és megállapítani az alkoholos befolyásoltság szintjét.

2. *Remote Voice Verification Monitoring*: Az alkalmazás keretében – akár perez alkalmazása nélkül is – lehetővé válik az otthon-tartózkodási kötelezettség betartásának *távoli, időszakos, véletlenszerű és automatikus* ellenőrzése. (Lényege, hogy a felügyeleti számítógépen digitálisan rögzített hangminta alapján a rendszer egy ellenőrző hívás keretében automatikus hanganalízis alapján képes azonosítani azt, hogy a beszélgetésben részt vevő személy valóban azonos-e a megfigyelésbe bevonttal.)
3. *Local (RF) home curfew monitoring units (házi őrizetet ellenőrző egység)*
4. *In-prison monitoring (börtönben történő figyelés)*
5. *Group monitoring unit, stb.*³⁷ (*csoporthelyi figyelő eszköz*)³⁸

5.3 A reintegrációs őrizet feltételrendszere 2017. január 1-től³⁹

A reintegrációs őrizet eljárási szabályait a Bv. Kódex 61/A. §-a szabályozza, mely alapján: „*A reintegrációs őrizet elrendelésére a bv. intézet tesz előterjesztést a büntetés-végrehajtási bírónak.*” Tehát alapelv, hogy a reintegrációs őrizetet nem a bv. szervezet engedélyezi, hanem a törvényszéken működő büntetés-végrehajtási csoport bírója. Ilyenkor a büntetés-végrehajtási bíró az iratok alapján hozza meg a döntést, de az elítélt vagy a védő által benyújtott kérelem tárgyában meghallgatást is tarthat.⁴⁰

A reintegrációs őrizet elrendelését a szabadságvesztés végrehajtása alatt *egy alkalommal* az elítélt vagy védője is kezdeményezheti. A kérelmet a bv. intézet – értékelő véleményével és javaslatával – tizenöt napon belül továbbítja a büntetés-végrehajtási bíróhoz.

Az „egy alkalomnak” azért van jelentősége, mivel a reintegrációs őrizettel az elítélt a bv. intézet részleteiben meghatározott életrendjéhez képest jelentős kedvezményt kap, ezért csak azon elítéltek számára elérhető, akik a társadalomra kevésbé veszélyesek, és okkal feltételezhető, hogy sikeresen tudnak visszailleszkedni a civil társadalomba.

A reintegrációs őrizetbe kerülők távozhatnak ugyan a büntetés-végrehajtási intézetből már a büntetés tényleges kitöltése előtt, de csak a büntetés-végrehajtási bíró által kijelölt házba, lakásba, amelyet szigorúan meghatározott esetekben hagyhatnak csak el. Ilyennek minősíti a törvény a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítását, a munkavégzést, az oktatást, a képzést és a gyógykezelést.⁴¹

Azt, hogy mikor van helye reintegrációs őrizetnek a Bv. Kódex 187/A. § (1) bekezdése tartalmazza. *Ezek alapján reintegrációs őrizet akkor biztosítható:*

Ha a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható, a feltételes szabadságra bocsátás esedékessége, illetve ennek kizárása vagy kizártsága esetén a szabadulás várható időpontja előtt reintegrációs őrizetbe helyezhető az az elítélt, aki azt vállalja és

- gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy

³⁷ 3M Electronic Monitoring tájékoztató füzet (11-13 December 2014, Frankfurt –CEP konferencia).

³⁸ Lásd részletesebben pl. a 3M Electronic Monitoring honlapján

http://solutions.3m.com/wps/portal/3M/en_US/ElectronicMonitoring/Home/ProductsServices/OurProducts/
(2015.10.07.)

³⁹ 2016. évi CX. törvény 36.§ (1) bekezdésével megállapított szöveg.

⁴⁰ Bv. Kódex 61/A. § (4) bek.

⁴¹ Bv. Kódex 187/A. § (4)–(5) bek.

- ha szándékos bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, akkor
    - a) nem a Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el,
    - b) első ízben ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre vagy visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, és
    - c) öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt.
- A reintegrációs őrizet időtartama
- a) legfeljebb egy év, ha az elítéltet gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre,
  - b) az a) pontban meghatározottakon kívül legfeljebb tíz hónap.

A reintegrációs őrizetre a fiatalok esetén is lehetőséget ad a Bv. Kódex azzal, hogy további specifikumokat rögzít a fent említett reintegrációs őrizet alkalmazása során, így a fiatalok reintegrációs őrizetének alkalmazási feltétele továbbá az általános szabályokon kívül⁴²:

- a) a szabadságvesztés végrehajtása alatt legalább egy alkalommal családi terápián vagy családi konzultáción való részvétel,
- b) a törvényes képviselő hozzájárulása az elektronikus távfelügyeleti eszköz telepítéséhez, és fogadónyilatkozat megtétele a lakhatás tekintetében, valamint nyilatkozata a fogvatartott kíséréséről.

A törvény a bv. intézetek telítettségének csökkentése érdekében a reintegrációs őrizet intézményének többirányú kiterjesztését is megvalósítja. Egyrészt a korábbinál szélesebb elkövetői kör számára teszi lehetővé e kedvezmény igénybe vételét, mivel a módosítás értelmében már nemcsak az első alkalommal végrehajtandó szabadságvesztésre ítéltre, hanem valamennyi gondatlanul elkövetett bűncselekmény miatt elítélte, illetve a visszaesőnek nem minősülő bűnismétlőkre is kiterjedne. Másrészt a reintegrációs őrizetben töltendő időt a bűnösség fokától függően és hosszabb tartamban határozza meg (szándékosság esetén 10 hónap, gondatlanság esetén egy év).⁴³

Reintegrációs őrizet kizárt vagy megszüntetésre kerül az alábbi esetkörökben:

A reintegrációs őrizet alkalmazása során három nagy csoportba sorolhatjuk azokat az eseteket, amikor elvileg a reintegrációs őrizet nem alkalmazható.

1. Az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe.
2. A reintegrációs őrizet megszüntetésére kerül sor.
3. Objektív körülmény, azaz a lakóingatlan alkalmatlan a reintegrációs őrizet végrehajtására.

Az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe

A Bv. Kódex 187/C. §-a szabályozza azt az esetkört, amikor az elítélt nem helyezhető reintegrációs őrizetbe, így akkor ha

- a) az elítélttel szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani,
- b) az elítélttel szemben folyamatban lévő büntetőügyben elrendelt előzetes letartóztatását a szabadságvesztés végrehajtásának idejére megszakították,

⁴² Bv. Kódex. 200/A. § (1) bek.

⁴³ Kommentár a Bv.kódex 187/A §-hoz.

c) a fogvatartása során engedélyezett reintegrációs őrizetet az elítéltnak felróható okból megszüntették,

d) az egy évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztésből legalább három, egy évet meghaladó tartamú szabadságvesztésből legalább hat hónapot nem töltött le,

e) a megjelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlan.⁴⁴ *A reintegrációs őrizet megszüntetésére kerül sor*

A Bv. Kódex 187/E. § (1) bekezdése alapján a bv. szerv vezetője a reintegrációs őrizet megszüntetéséről haladéktalanul előterjesztést tesz a büntetés-végrehajtási bírónál, ha annak tartama alatt

a) végrehajtandó szabadságvesztésről, új büntető ügyről érkezik értesítés,

b) az elítélt a magatartási, illetve az elektronikus távfelügyeleti eszköz vállalt alkalmazási szabályait megszegi, az elektronikus távfelügyeleti eszközt megrongálja vagy használhatatlanná teszi,

c) a kijelölt lakás az elektronikus távfelügyeleti eszköz elhelyezésére alkalmatlanná vált, vagy a befogadó nyilatkozatot tevő a nyilatkozatát visszavonta, és az elítélt nem tud megjelölni másik olyan lakást, amely a reintegrációs őrizet végrehajtási helyeként kijelölhető lenne.⁴⁵

Objektív körülmény miatt nem kerül sor a reintegrációs őrizetre az alábbi esetekben:

Az ingatlan vagy a távfelügyeleti eszköz alkalmazhatósága kizárt,⁴⁶ ha:

a) az ingatlanban nem áll rendelkezésre elektromos hálózat és emiatt a távfelügyeleti eszköz feltöltése nem biztosítható;

b) nem áll rendelkezésre a távfelügyeleti eszköz adatforgalmazásához szükséges hálózati lefedettség és jelerősség az ingatlan valamennyi helyiségében;

c) az ingatlan lakhatásra bármely ok miatt alkalmatlan;

d) a reintegrációs őrizetbe helyezendő fogvatartott létfenntartását a közüzemek hiánya (ivóvízellátás vagy fűtés) veszélyezteti;

e) a fogvatartott által megjelölt kontakt személy, vagy az ingatlanban életvitelszerűen tartózkodók bármelyike kriminológiai szempontból veszélyeztetik a reintegrációs őrizetbe helyezendő fogvatartott eredményes reintegrációját.

Összegezve az eddigi ismereteket, látjuk, hogy a reintegrációs őrizet egy „többszereplős” eljárás, ahol nemcsak a büntetés-végrehajtási bírónak, hanem a védőnek, a pártfogó felügyeletnek és a bv. intézetnek is komoly szerepe van

6. Összegzés

Az elektronikus felügyelet jelentős költségmegtakarítással jár a költségvetés számára, igaz, az EM technikai feltételeinek kialakítása igényel egy egyszeri nagyobb beruházást, ezt követően

⁴⁴Az elektronikus távfelügyeleti eszköz alkalmazhatóságának feltétele, hogy a reintegrációs őrizet végrehajtására kijelölt ingatlan rendelkezzen: a) elektromos hálózattal és folyamatos tápellátással, b) az elektronikus távfelügyeleti eszközök adatforgalmazásához szükséges hálózati lefedettséggel és jelerősséggel. [10/2015. (III. 30.) BM rendelet 4. §]

⁴⁵Bv. Kódex 187/E. § (1) bek.

⁴⁶30/2015. (IV. 17.) OP szakutasítása, III/15.

azonban a felügyelet jóval kevesebb pénzbe kerül, mint a büntetés-végrehajtási intézetben történő elhelyezés.

Összehasonlításként tekinthetjük, hogy az EM használatának napi költsége Angliában 12,10 angol font, Észtországban 2,64 euró, Finnországban 3-4 euró, Franciaországban 15,50 euró, Németországban 30 euró, Norvégiában 100 euró, Lengyelországban 4,3 euró, Portugáliában 16,35 euró, Svédországban 3,45 euró, Svájcban 65 euró.⁴⁷

*Míg Európában átlagosan egy fogvatartott napi eltartási költsége őrzéssel és ellátással kb. 60-80 euró között van, addig az elektronikus felügyelet működtetésének költségét napi 21 euróra becsülik.*⁴⁸

Az EM mellett szól mindenképpen az, hogy a büntetés ilyen formában történő végrehajtása tehermentesíti a büntetés végrehajtási intézeteket. Az elítélt megtarthatja a munkáját, továbbra is pénzt keres, gyermekét otthon nevelheti, szociális kötelezettségeinek eleget tud tenni. Az elítélt a pénzzel az általa elkövetett bűncselekmény sértettje számára is tud kártalanítást vagy jóvátételt fizetni.

Az elektronikus felügyelet szabadságkorlátozó jellegéből adódóan korlátozza az elítélt személyi szabadságát, azonban kevésbé korlátoz, mint a végrehajtandó szabadságvesztés büntetés, nem jár fizikai kényszer alkalmazásával. Vitathatatlan azonban az intézkedés végrehajtásával járó folyamatos „láthatatlan” ellenőrzés, és a szabályok be nem tartása esetére kilátásba helyezett szabadságvesztés büntetés pszichikai hatása. Felmerült ezen túlmenően az elítélt más alkotmányos alapjogainak, például az emberi méltósághoz való jog, a magánszféra, magánlakás, valamint a házasság és család védelmének érintettsége. Egyes vélemények szerint az Electronic Monitoring a magánélet „orwelli”, totális ellenőrzését valósítja meg.⁴⁹

---

⁴⁷ Susana PINTO – Mike NELLIS: *Survey of Electronic Monitoring in Europe, Analysis of Questionnaires*. 2012, 2–3.

<http://www.coe.int/t/DGHL/STANDARDSETTING/PRISONS/PCCP%20documents%202013/Analysis%20questionnaires%202012.pdf> (letöltés ideje: 2015.12.01.).

⁴⁸ Elektronische Fußfesseln: Österreich testet in einem Pilotversuch den Einsatz elektronischer Fußfesseln für Gefangene. *NJW-Spezial* 2006, 92. Idézi MOHÁCSI Barbara: A szabadságvesztés-büntetés lehetséges „alternatívái”, *Jogi tanulmányok*, Az Eötvös Lorand Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Doktori Iskolájának folyóirata, 2010. I. kötet 368. o.

⁴⁹ Weichert THILO: Der elektronische Hausarrest aus Sicht des Datenschutzes. *StV*, 2000, 335–339. Idézi MOHÁCSI: i. m.